

"התמודדנו עם כל כך הרבה קשיים ב-35 השנים האלו, כולל שאלות של חיים ומוות". יונתן פולארד ואסתר פולארד

אני לא מתחרט שעזרתי לעם שלי ולארץ שלי. לא היתה לי ברירה אחרת

"ככל שנחשפתי יותר למידע על סכנה לביטחון ישראל, ולסירוב של האמריקנים למסור אותנו לישראל, כך גבר התסכול שלי. דקרו את ישראל בגב" • "ב-14 חודשי פעילותי העברתי שבע פעמים מסמכים בתיק קטן, בהתאם לבקשות שקיבלתי" • "רפי איתן דרש ממני למסור שמות של סוכנים אמריקנים בישראל. אמרתי לו: אני לא עושה את זה" • "רפי אמר לי: 'אם אתה נתפס, תצמיד את הלכלוך לפקיסטנים'" • "בכלא סירבתי להמר, לשתות, לקחת סמים - כל דבר שעלול להמיט קלון על אשתי או על ישראל" • "חיים של 30 שנה בפחד יומיומי שזה היום האחרון בחייך, מחווירים לעומת העובדה שאין לך ילדים" • "ממשלות ישראל פרסמו שקרים עלי ועל אסתר, מסרו ראיות נגדי, עשו לי רצח אופי" • "אולי הפריע להם שאני גאה מדי, יהודי מדי, לאומי מדי, או חובש כיפה" • "אני לא צריך התנצלויות. הייתי רוצה לקבל הבטחה בסלע שהם לעולם לא יעשו את זה לאף אחד אחר" • "אם קצין יהודי בצי יקבל היום הצעה מהמוסד, אגיד לו: 'אתה לא יכול לצפות באיום על העם היהודי או על מדינת ישראל ולהפנות את גבך'" • "יש כל כך הרבה על מה לשמוח עכשיו: אנחנו בבית, אשתי חיה, ויש לנו עתיד. זה לא סוף הסיפור שלנו, ולא חשוב בני כמה אנחנו" • בגיל 66, יונתן פולארד חוגג את חג החירות עם אשתו אסתר בבית, בישראל

בועז ביסמוט, אריאל כהנא, קרולין גליק
צילום: אריק סולטן

"בכלא מעריכים דברים מטוימים שאנשים בחברה נורמלית לא מבינים". כלא באטנר בצפון קרוליינה, שאליו הועבר פולארד ב־1994

←

מרכזני החופשי. השבתי: 'לא, כבוד, הם מאיימים להרוג את אשתי, והמסמך הוא שקר. זו עדות שקר'. והוא אמר: 'יש לך החלטה קשה לקבל, כדאי שתקבל אותה עכשיו'. הבטתי באן, שקל־תי את המצב, ועורך הדין שלי עושה לי תנועות לחתום. או התמתי".

"הלקוח שלך נדבק"

אלא שהחתימה של פולארד על עסקת הטיי עון לא שמה קץ לפרשה, אלא רק פתחה בפני ארה"ב את השער לנקום את אם כל הנקמות במי שלתפיסתה בגד בה. באותן שנים נחשפו והוצאו להורג בכריה"מ 24 סוכנים אמריקנים. מוכר סודי שהתביעה הניחה בפני השופט ייחס לפולארד את הסגרתם. על פי הקונספירציה, שקיבלה ביטוי בכתבות ובספרים של עיתונאים עוינים לפולארד, הוא מסר לרוסים את שמות הסוכנים, כדי שאלה, בתמורה, יקלו על יציאת יהודים מכריה"מ. "ביום שבו ניתן פסק הדין שלי, נכנס לבית המי שפט מישהו ממחלקת המדינה. הוא הגיש מסמך לשופט ולתובע. התובע הסתובב אל עורך הדין שלי ואמר: 'הלקוח שלך נדפק'. העורך דין שלי פנה אלי וחייר, כאילו לומר – 'אכלת אותה'. "מעבר לכך, הלוואי שישראל באותה תקופה היתה מתאמצת כל כך למען היהודים בכריה"מ. ולעצם העניין, כבר אמרתי לכם שלא הסגרתי שום סוכן".

רק ב־1994 תופרך באופן סופי העלילה שפוי לארד היה זה שהסגיר כביכול את הסוכנים האמי ריקנים לידי הקג"ב. האמריקנים יחשפו באותה שנה את החפרפרת הסובייטית הבכירה ביותר באותה עת כסי.איי.אי, אולדריץ' איימס, שהודה בהסגרת הסוכנים. איימס נשפט למאסר עולם ללא חנינה. פולארד אומר כי איימס הוא גם זה שבא לבית המשפט ביום ההרשעה שלו והציג לשופט את המסמך שמאשים אותו ב"שריפת" הסוכנים. ימים ספורים לפני גור הדין, נקט הממשל צעד נוסף כדי לרסק את פולארד. אף שהיועץ המי שפטי של מחלקת המדינה, אברהם סופר, היה חתום בעצמו על עסקת הטיעון – שר ההגנה, קספר וויינברגר, ביקש מהשופט להפר אותה. כמי זכר מיוחד ששיגר לשופט כתב וויינברגר, "קשה לי לדמיין נוק יותר חמור לביטחון הלאומי מזה שגרים פולארד".

היה זה המסמר האחרון במשפט מוטה. אף שהי סיכום בין הצדדים היה על עשר שנות מאסר, התובע אמר בנאוום הסיכום כי "פולארד לא יראה

"כשאמי גסטה, קיבלתי רשות לכתוב לה. היא נפטרה, וזמן קצר לאחר מכן מנהל האבטחה מזמן אותי אליו ושולף שק עם כל המכתבים. הם הוחזרו. איזו חיה עושה דבר כזה? לעצור מכתבים מבן לאמא גוססת?"

"היה לי מקרה בחדר האוכל, מישהו שאני לא מכיר התיישב לידי והתחיל לדבר איתי. רואה הוא סכין שננעצת לו בצוואר, הראש שלו נופל, ודם משפריץ לכל עבר. לקחתי את המגש שלי והתרחקתי"

??

את הצד הקיצוני של הקשיחות הזו. 2,000 מכתבים שכתב לאסתר לאורך השנים יצאו מהכלא, אך נעצרו בווינגטון ולא הגיעו אליה מעולם. חמור מכך – מכתבים ששיגר אל אמו בחודש האחרון לחייה מעולם לא הגיעו לייעדם.

"כשאמי עליה השלום גסטה, קיבלתי רשות לכתוב לה. מה בן אומר לאמא על ערש רווי? כל מה שהוא יכול. או כתבתי בכל רגע שיכולתי תי במהלך היום. איני יודע כמה, אבל היו הרבה. היא נפטרה, וזמן קצר לאחר מכן, מנהל האבטחה בכאטנר מוזמן אותי אליו ושואל לשלומי. אמרתי שאני מרגיש בסדר, והוא ביקש שאשלוט על עצמי. אז הוא שלף שק עם כל המכתבים שכתבתי לאמא שלי ואמר שהמכתבים יצאו מהכלא לוושינגטון, אבל משם הוחזרו בחזרה. וושינגטון החזירה את המכתבים. והוא אמר 'אתה צריך לדעת, הם עשו איקס על הבולים כדי שלא אפשר להשתמש בהם שוב'. אני שואל אתכם, איזו חיה יכולה לעשות כזה דבר? לעצור מכתבים מבן לאמא גוססת?"

הולך בין הגופות והדם

איך העביר את הזמן בכלא? איך אדם נוריי מטייבי שורד במציאות כל כך קשה?
"הוא יוצר לעצמו מציאות משלו. המציאות שלי התרכזה סביב אשתי. ואני ידעתי שאני חייב לעי" שות הכל כדי לחזור אליה שפוי, שפוי ככל שאוכל. "לא היו לי זכויות כתיבה. היו לי 200 דקות

שיחה בטלפון למשך חודש. בהתחלה היו רק 30 דקות.

"חייתי מיום ליום. קמתי בבוקר, אמרתי את התפילות שלי, שמתי את הסכין בכיס המיוחד שלי, ויצאתי. לא ידעתי מה יקרה באותו יום, ואם אחזור לתא בריא ושלם.

"הדלתות שלנו לא היו נעולות. מטורף. השותף שלי ואני היינו צריכים לעשות תורנויות שמירה ליד הדלת, עם סכין שהיה עשוי מפלקטיגלאס, כדי שגלאי המתכות לא יגלה אותה.

"היה לי מקרה שבו ישבתי בחדר האוכל, ומישהו שאני לא מכיר התיישב לידי והתחיל לדבר איתי. הרבר הבא שאני רואה הוא סכין שננעצת לו בצ" וואה, הראש שלו נופל על השולחן, ודם משפריץ לכל עבר. לקחתי את המגש שלי והתרחקתי משם. "באחד הימים, הקצין בכלא שלח אותי למתקן סמוך להביא נייר טואלט. ובכלא אתה יכול למות על נייר טואלט. היתה לי קופסה גדולה. בדרך חזרה, שמעתי רעש חזק. אני מסתכל לראות מה קורה, וכל המסדרון – אולי 25 מ"ר – אזור מלח" מה. השחורים והמקסיקנים הורגים אחד את השני. סכינים, והכל. יש דם בכל פינה. קצין מוטל על הרצפה, הוא נרסק. ולי יש ביד קופסה שאנשים מוכנים למות בשבילה.

"התא שלי היה בקצה המסדרון, ואני רואה את השותף שלי לתא ואת הסוהר שיושב בחדר עם זכר" כית משוריינת, ושניהם מנידים את ראשם מצד לצד כאומרים: 'אתה מת'.

"בשלב הזה אין שום דבר שאני יכול לעשות. היתה עלי הסכין שהחוקתי להגנה עצמית, אבל אני אהיה מת לפני שאשלוף אותה. אמרתי קריאת שמע והמשכתי ללכת במסדרון. לא הסתכלתי

התנייס למענו. מדחז

ימינה, לא הסתכלתי שמאלה, הלכתי בין הגורי פות, דרכתי על הרם.

"ראיתי מישהו נרצח ממש לנגד עיניי, בחבטה בראש שלו. העיניים שלו ממש עפו החוצה מהמכה. ואני צריך לדרוך עלי, להסתכל על הרוצח, והוא שואל אותי: 'מה שלומך?', ואני אומר לו: 'הרבה יותר טוב ממנו', וממשיך ללכת.

"כשהגעתי לדלת התא שלי, הסתובבתי ואמרתי לקצין: 'נהג נייר הטואלט שלך, אני מקווה שזה היה שווה את זה'. הייתי צריך להסדיר מחדש את הנשימה, כי פחדתי מאוד.

←

פתאום הופיעו בתיבה שלי שתי מעטפות מפרי לארה.

יונתן ארם מסורה וממספר את המעטפות, אבל אני קראתי את המכתבים בסדר הפוך, קודם את מספר 2, שבו היה כל המידע על התיק שלו, ואחר כך את מספר 1, שהיה מכתב אישי.

"אומר לכם בכנות, הרבר הראשון שחשבתי כשקראתי את תחילת המכתב היה שאין לי זמן לזה. סיימתי תואר חורתי ללמה, אין לי זמן. אבל להשם היו רעיונות אחרים. אני יהודייה קנרית טיפוסיית, אנחנו נוטים להיות אדישים לפוליטיי

קה, אלא אם זה נוגע לישראל. אז קראתי וקיבלתי הלם. איך קורה דבר כזה? זו אמריקה, אמריקה לא עושה דברים כאלה.

"אחר כך פתחתני את המעטפה השנייה, שהיתה בעצם הראשונה, ובה היה מכתב אישי ממנו. ושוב, הייתי מאוד מופתעת. לנוכח המקרה שלו, ציפיי

תי שהיהאדם מריה, כועס, פגוע ומאוכזב. אבל מצאתי בדיקו את ההפך מזה: כל המכתב היה טוהר, ודיבר על אהבת הארץ והעם, הכל מלא אור. זה הימם אותי.

”באותו זמן לימדתי בקנדה בגן לילדים עם מוגבלויות, והראיתי לעורות שלי, שהיתה חברה טובה, את המכתב. היא כמעט התעלפה. אמרתי לה, ‘זה בן אדם שאני יכולה להתחתן איתו’. היא אמרה ‘באמת? לפי מכתב אחר את מתחת’ נת איתו?’. אבל המכתב היה כל כך מרשים, כי הוא היה כל כך הפוך ממה שציפיתי. כי יונתן בחר לאהוב.”

”התחלתי לכתוב לו בחזרה.”
ואחרי כמה מכתבים גיליתם שאתם מביי רים זה את זה.

יונתן: ”בסופו של דבר, שאלתי אותה ‘מתי היית בישראל, מה עשית שם?’, ופתאום קלטתי – ‘חכי רגע, את היית שם כשאני הייתי שם.’”

אסתר: ”במשך השנים כתבתי לו בערך 2,000 מכתבים, שיש לי עותקים שלהם, והוא ענה לכוך לב, אבל קיבלתי רק חמישה מכתבים ממנו. חלקם היו גלויות, שנכתבו בכתב קטן מאוד.”

שלטונות הכלא הכלאו בשלב מוקדם את כל מכתבי התשובה שכתב יונתן. את הפערים הם השלימו בשירות השלפון שאפשר לו הכלאו, שבין התברר לשניים שהם נפגשו כבר בנערוותם ביי שראל, במסגרת תוכניות לצעירים מהתפוצות.

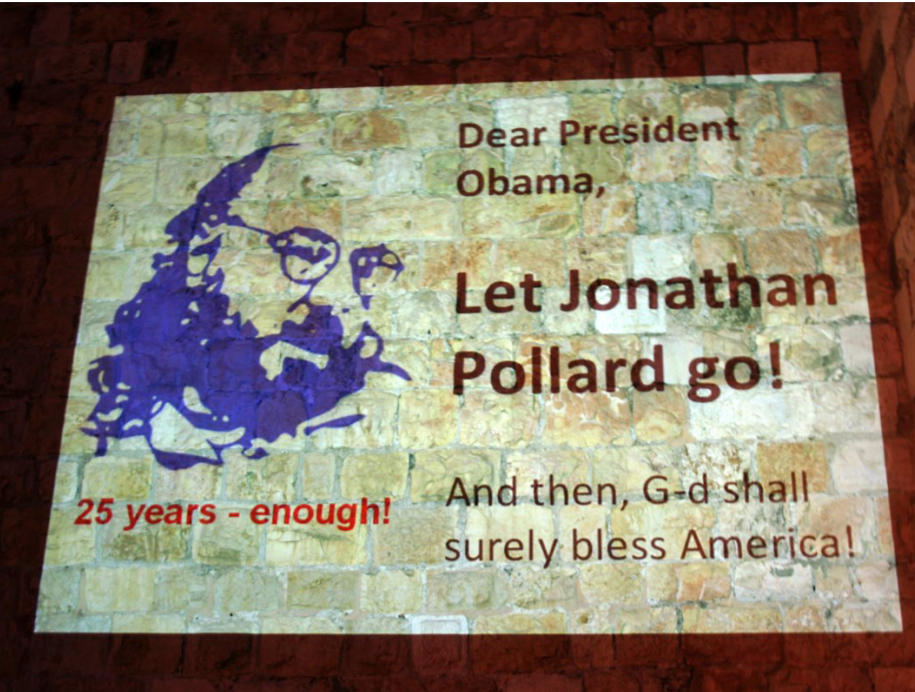
”התברר שדיברנו הרבה ושהיה לנו הרבה במשותף וזה אהבת הארץ ואהבת העם.”

”אשתו, אהובתו וחברתו”

אסתר הקדישה את חייה למענו של יונתן, במי שרבה והתקרב לרב מורכי אליהו וצ"ל. הם ניי שאו ב־1993.

היא עלתה לארץ בשנת 2005, ובמשך עשר שנים, בשעה שעיתונאים סיפרו כי היא חיה חיי שכיחות נפש מוחלטת. בהשפעתה, הוא חזר בתשובה והתקרבו לרב מורכי אליהו וצ"ל.

הוא חזר בתשובה בשנת 1993, והוא חזר בתשובה והתקרבו לרב מורכי אליהו וצ"ל.

"היו יכולים להחזיק אותי עוד 15 שנים." כרזה למען פולארד שהוקרנה על חומות ירושלים, 2010

”מעולם לא חשבתי להתאבד, משתי סיבות. ראשית, אני לא אוהב את המסר שמעשה כזה יעביר לגויים. שנית, חשבתי שהתאבדות היא צעד פחדני של בגידה באשתי. מה זה היה עושה לה?”

”השחרור שלי לא היה רגע שכולו אושר ושמחה. זה לא היה כמו שרנסקי, שחוצה את הגשר. הייתי מאושר לראות את אסתר, אבל הייתי גם מותש לחלוטין ומפוחד ממה שיקרה. פחדתי שאמות”

”

זה שמוצא אותן, ישלחו אותי לצינוק לחצי שנה. אני מוכן ללכת אם אתה בא איתי. הוא בא איתי, ומצאנו אותו תלוי בתא שלו.

”בטקס האשכבה בכנסייה, התבקשתי להגיד עליו כמה מילות הספה. אמרתי: ‘יש רוצח בקהל הוח’. כולם גיחכו, היו שם כמובן הרבה רוצחים, ואני אמרתי: ‘לא, יש כאן חבר צוות שהוא רוצח’. כולם השתקו. הצבעתי על הפסיכיאטר ואמרתי: ‘אתה רצחת את הבחור הזה. כמו כולנו’.

”כולם היו בהלם. מנהל הכלא הורה לכולם לצאת, בא אלי ואמר לי: ‘ו’ו היתה הערה מאוד מעניינת, ווו הערה האחרונה שאתה מעיד בכנסייה שלנו’. אבל כולם ידעו שזה נכון.”

”מצד שני, אתה רואה גם גיי לויים של אנושיות אצל הסוהרים. ב־2001, בעקבות עתירה שהגשנו, הובאתי לבית משפט בושינגטון, וזה היה הנחיה לשומרים לא לתת לי לאכול או להתקלח בזמן שאני בושינגטון, אלא רק להשתתף בהליך המי שפטי ולחזור מייד לכלא.

”לקחו אותי לכלא ארלינגטון, ליד וושינגטון. מנהל הכלא אומר – ‘ההוראות של השופט הן בלי אוכל, בלי בגדים נקיים, בלי מקלחת’, אלא רק לטוס לביצוע ההליך המשפטי ולחזור מייד לכלא. זה היה קשה מאוד. ביום השימוע, אחרי 48 שעות שלא בא אוכל אל פי, אני בחרד לבר עם אחד הסוהרים שפתאום פונה אלי ואומר, ‘מה שעושים לך לא בסדר ונגוד את החוק. לי זה היום האחרון בתפקיד. מחר אני משתחרר קח את ארוחת הצהריים שלי. אני מפנה את הגב למצלמה, ואתה עכשיו אוכל.’ שאלתי אותו למה הוא עושה את זה,

"אסתר מכירה את כל הסיפורים האלה, וגרועים מזה. ראיתם פעם מישהו שהמעיים שלו בחוץ?

אגיד לכם איך זה קורה. הוא בלדר שהביא לכלא סמים בבטן, ושכח להיפטר מהם בזמן. אז האסירי רים חתכו לו את המעיים, והוציאו את הסמים.”

”סמכו עלי, לא הייתי מלשן”

הוכיח פעם? פגעו בך פיזית?
”לא. הייתי במצב מוזה. לא ישבתי על אונס ילדים, לא שיתפתי פעולה עם השלטונות נגד אף אחד, וכולם ידעו את זה. בכלא מעריכים דברים מסוימים שאנשים בחברה נורמלית לא מבינים’.
היו מקרים שהתעמתת עם אסירים אחרים?
”היתה פעם שיצאתי לחצר, והיה שם אסיר שחזר מבוגר, איש מאוד נחמד, שהתמוטט לידי. עשיתי לו החייאה, הנשמה מפה לפה, כל מה שיכולתי; אבל הוא מת. רבע שעה אחר כך מגיע האמבולנס, וכשהם מעלים אותו, אני מבחין שהנעליים שלו חסרות. האסירים גנבו לו אותן.

”השתגעתי מזה. צעקתי על כל השחורים שהיו שם, ‘אתם תישרפו בגיהנום על מה שעשיתם. גנבתי תם את הנעליים של אדם מת, של אדם הגון וטוב’.”

איך התייחסו בכלא לעובדה שאתה מרגל ישראלי?
”זה היה מצחיק. יום אחד אני מתהלך שם במ’ תחם, וכל השחורים נותנים לי ‘היי פייב’ ואמרים לי, you’re the man. אני כבר לא ‘היהודי’. אני חוזר לתא ושואל את השותף שלי, סטיב, מה קרה? הוא אומר לי: לא שמעת את החדשות הבוקר? אמרתן, לא, מה? הוא אומר לי: ‘הרדיו הציבורי וסי.אן.אן רדיווחו, על פי מקורות ברשות למלחמה בסמים, שאתה ראש המאפייה הישראלית להפצת קוקאין בושינגטון’.

”אמרתי לו: ‘אתה חושב שאם היה לי כל כך הרבה כסף, היה לי עורך דין כל כך עלוב?’. הוא פרץ בצחוק.

”אבל השקרים האלה נמשכים עד היום. אומרים שאן ואני בובנו את כספנו על סמים. ממש. אני אעשה סמים. מה גם שעברתי (במודיעין הצי) בדיקות סמים כל שבוע’.

”היה לי עוד שותף לתא, במשך שמונהיחשע שנים. קצין לשעבר, שהורשע בניסיון לרצח. בחור נהדר, לגמרי רי חף מפשע, כולם בכלא יודעים את זה. הוא עריין שם’.

איך הנחלת הכלא התייחסה אליך?
”ממש בסדר, כי לא הייתי מלשן. אז הם סמכו עלי. היה סוהר אחד ממש רע, שהייתי צריך לצאת למלחמה נגדה. למולי, אחד האסירים כמעט הרג אותו במכות. אז הוא יצא מחיי, תורה לאל.

”מעולם לא שיניתי את צורת המחשבה שלי בכל התקופה שלי בכלא. מעור לב. ניסיתי לשמור על כל מידה של הגינות ושל חמלה שהיתה בי’.

”יש רוצח בקהל הזה”

גם למנהלי הכלא אמר פולארד את מה שעל ליבו.
”במפעל בכלא עבד איתי בחור סכיוופרני, שישב על רצח. הוא אמר לי: ‘נתנו לי תרופות, אני שומע קולות שאמרים לי להתאבד’. אמרתי לו שאדבר על כך עם הפסיכיאטר שלו, ובאמת דיברתי. הפסיכיאטר אמר לי: ‘אל תתערב, אתה לא רופא. אם תעשה את זה שוב, תיענש’.

”אחרי שבוע, אותו אסיר איחר לעבודה. המנהל שלי אומר לי: לך תביא אותו. אמרתי לו: אני לא הולך להביא אותו, כי הוא בטח מת, ואם אני אחיה

בירך "שהחיינו". יונתן ואסתר פולארד במטוסם של בני הזוג אדלסון, שהביא אותם ארצה ב־30 בדצמבר 2020

"רבין היה אחד משני ראשי הממשלה שפעלו לשחרר אותי, השני היה נתניהו. רבין העלה את הנושא בטקס החתימה על הסכם אוסלו. נציגים מהשגרירות באו לעדכן אותי שקלינטון הסכים, אבל אז רבין נרצח"

"השדולות למען פולארד בכנסת לא עשו כלום. אפס. זו היתה בדיחה. קבוצה שלהם באה לפגוש אותי פעם, בכלא באטנר. סיפרו בהתרגשות שהיו בגבעת הקפיטול. שאלתי אותם, 'דוברתם עלי?' הם מגממו: 'לא'"

ר

עצמית, וכן הלאה. כל השקרים האלה, כל רצח האופי שנעשה לי, התחילו מישראל, לא מאמריקה, והועברו על ידי הישראלים לאמריקנים כדי לפגוע באמינות שלי. הישראלים הדליפו את הכללוכים גם לעיתונות הישראלית וגם לעיתונות האמריי־קנית, ולא הבינו שכך הם מלכלכים גם את עצמם. "למשל, הטענה שהייתי סוחר סמים הופצה על ידי מישהו שהציג את עצמו כשותף שלי ללימודים, אבל איש מחבריי לא מכיר אותו. אבא שלי ז"ל שכר חוקר פרטי שיברוק במי מדובר, והתברר שהוא ב.גיא. הם רצו אותו כדי להכפיש אותי. אם הייתי סוחר סמים, איפה הראיות, ומרוע לא הועמדתי על כך לדין?"

אסתר: "הייתה תקופה שהפסקתי לספר עד כמה יונתן חולה, כי הבי נתי שיש אנשים בממשלה שישמך חו מאוד אם הוא ימות, זה יפתור להם את הבעיה. במקום לדאוג מזה שהוא חולה, הם רצו שהוא ימות".
ברדיח הפי.איי.א, וגם במי קומות אחרים, נאמר שישיראל פתחה עבורך חשבון בנק סודי בשווייץ.

"אכן נשלחתי בידי רפי איתן לפתוח את החשבון, אבל לא הייתי הבעלים של החשבון. ואדרבא – אם אכן פתחו עבורי חשבון בשווייץ, אשמח לדעת איפה הכסף, כי מהכלא יצאתי מרושש. זה מצבני גם כיום".

ברוכים הבאים לניו ג'רזי

רק במלאת 25 שנים למאסרו של פולארד החלו אישי ציבור בארה"ב לפרסם קריאות פומביות על העונש הלא הגיוני שהוטל עליו ועל ההאשמות

אתם יודעים איך זה קרה. נמכרו, נרצחו, ננטשו, נקברו. ואתם אומרים – ניתן לבית המשפט לה' חליט כמה שווה ילד? איך אפשר לשים תג מחיר על ילד?"

"השקרים התחילו מישראל"

הקריאות בישראל לשחרר את פולארד החלו מייד עם מאסרו. אולם ככל שחלפו השנים התבי רר שליהודים, אמריקה לא מוכנה לסלוח. הממסד הביטחוני בארה"ב נעמד על רגליו האחוריות בכל פעם שאפשרות השחרור עלתה על הפיק, כשלא פעם, הממסד היהודי מוביל את ההתנגדות.

דניס רוס, שהיה השליח המיוחד למזרח התיי כון בעת כהונתו של הנשיא קלינטון, הודה בסי פרו "השלום האבוד" כי סבר שלפולארד נעשה עוול במשפט, ובכל זאת המליץ לקלינטון ב־1998 להשתמש בו כדי לסחוט מישראל ויתורים עתי־דיים בדרך להסכם קבע בין ישראל לפלשתינים. "פולארד קיבל עונש חמור יותר מאחרים שביצעו עבירות דומות", מתאר רוס דברים שאמר לקליי־נטון, "שחרורו יהיה רווח גדול לישראל. אין לך הרבה כאלה בכיס... כצטרך אותו יותר מאוחר, אל השתמש בו כעת".

ההתנכרות לא היתה מנת חלקו של פולארד רק מצידים של האמריקנים, אלא גם מצידו של הממסד הישראלי. בהתאם לגרסה השקרית כי פו־לארד לא היה סוכן רשמי, המדינה סירבה לתת לו אזרחות ישראלית. רק עתירות לבג"ץ של אסתר והפעילים למען שחרורו כפו על הממשלה של רבין ונתניהו בשנות ה־90 לעשות זאת.

במקביל לאי ההכרה הרשמית היו הרבה הר־לפות לא רשמיות. "קראתי כל מה שנכתב עלי לאורך השנים. הציגו אותי כהרפתקן חסר שליטה

← מותרות על חשבון המדינה, התגוררה בדירת חדר

שנידבה לה אלמנה ירושלמית ברחוב בצלאל. "לא קיבלתי שקל מהמדינה", היא מדגישה.

ארבע שנים ברציפות היא קראה למענו מדי יום ספר תהילים בכותל המערבי. היא התעמתה עם מנהיגים ובעלי שררה, בישראל ובארה"ב, על יחסם ליונתן ועל מה שהגדירה כהפקרתו וכנגידה בו. היו שביקרו אותה על סגנונה החריף, ואפילו טענו שהרב־פוגע במאמצי השחרור.

"מעולם לא רציתי להיות הרוברת שלו", היא אומרת. "רציתי להיות אשתו, אהובתו והחברה שלו. אבל כשהבנו שיש אג'נדה עוינת מאוד לגבי הוצאתו מהכלא, הוא הציע שאצטרף למאמצים. למרבה הצער, האג'נדה של ממשלת ישראל לא היתה האג'נדה שלנו.

"ההתנגשות עם הממשלה הובילה גם לנתק בין יונתן לבין אחיו הרווי ואחותו קרול. ממשלת ישראל גייסה את כל בני המשפחה לתמוך בקו שלה", היא טוענת.

יונתן: "אחר הרברים שהכי פגעו בי הוא מה שממשלות ישראל עשו לאשתי לאורך השנים. הן הבינו שהנשק המסוכן ביותר שיש לי הוא אישה שיכולה לדבר עברית באופן שוטף, ועשו ככל שביכולתם כדי להשחיר את דמותה, להטיל ספק באמינות שלה ולשקר בלי בושה בקשר אליה.

"בזמנו קראתי סיפורים שהתבססו על מקורות בממשלה, שאסתר מקבלת מהמדינה מיליוני דול־לרים כדי לגור בבית מפואר בירושלים. כשהג ענו לארץ, הכרחתי את אסתר להראות לי איפה התגוררה. כשנכנסנו, הייתי בהלם: ככה היא גרה במשך עשר שנים? שאלתי פקיד בממשלה – 'תגיד, אתה ראית איפה היא חיה? אם כן, למה הדלפתם את הסיפורים האלה עליה?' הוא לא ענה.

"ילדים הם הכל"

אבל יש עוד מחיר ששילמו בני הזוג, כבר בהי רבה ובלתי ניתן לפיצוי או להשלמה. "זו אחת הטרגדיות הגדולות שלנו", אומרת אסתר, "אחד הרברים שהסכנו לנו את הצער הגדול ביותר.

"בישראל, אנשים רגילים לרעיון שוכות בסיי־סית של אדם היא להביא ילדים לעולם. בארה"ב זה בריוק ההפך. מרגע שהורשעת, אין לך עוד זכויות, בוודאי לא את הזכות להביא ילדים לעור־לם. התחננו לממשל שייתנו לנו הורמנות להביא ילדים, בכל מקום או בכל דרך. אבל בארה"ב, אין דבר כזה אישה תורשה להתייחד עם בעלה".

יונתן: "אם מישהו אומר לכם שלגברים אין צורך בילדים בדיוק כמו לנשים, הוא משקה כי ילדים הם הכל. לא היתה שנה שלא הגשתי בקשה לביקורי התייחדות עם אסתר, וזה תמיד נדחה. יש בתי כלא של המדינות שמאפשרים את זה, ושם דאו שהאסירים שקטים יותר. כי אף אחד לא רוצה לאבר את הזכות הזאת. אבל בבתי הכלא הפדרליים לא מוכנים.

"זה אחר המחירים הגבוהים ביותר ששנינו שי־למנו על הפרשה. חיים של 30 שנה בפחד יומיומי שזה היום האחרון בחייך, מחווירים לעומת העור־ברה שאין לך ילדים. אני מנסה להסביר את זה לאנשים בממשלה היום, ואני די המום מהאדישות שאנשים מפגינים כלפי העניין הזה.

"הדוגמא האחרונה היא שעירווייט ילדי תימן. כולנו יודעים מה קרה, בחיכם. אנחנו לא יל־דים, אנחנו לא נאיביים. והממשלה נותנת לבית המשפט להכריע בסוגיה הזאת?

"בשבוע שעבר פגשתי כאן מישהו מהממשלה. אמרתי לו: 'אתה יודע, כל מה שהאנשים האלה רוצים הוא התנצלות. הם רק רוצים שתגידו שאתם מצטערים.' זו לא זכותכם, ולא זכותו של ביהמ"ש, להחליט מה צריך להיות הפיצוי. הם איבדו ילדים.

רבין

רבין

רבין

רבין

רבין

רבין

רבין

רבין

רבין

רבין

רבין

רבין

רבין

רבין

רבין

רבין

רבין

רבין

רבין

רבין

רבין

רבין

רבין

רבין

רבין

רבין

רבין

צילום: דודי וענקין

"ברוך, משום שחלק מהם צעקו באותו זמן 'להוריד' אותו. אמרו שאין להם בעיה עם עונש המאסר שנגזר עלי. לאף אחד בקהילה היהודית לא היתה בעיה עם העונש.

"שאלתי פעם מנהיג יהודי בכיר מה היה עושה אם הייתי מביא אליו את המידע, במקום לאביאם סלע. הוא ענה: 'הייתי מציע לך קפה, מחויק אותך במשרד ומוזעיק את האף.בי.איי שיעצרו אותך'. מה??? כשהאנשים האלה אומרים 'לעולם לא עוד', הם מבינים מה זה אומר? לא, אני לא חושב".

היהודים בארה"ב מאשימים אותך בנאמ"י גות בפולה.

"אם אתה לא אוהב את ההאשמות על נאמנות כפולה, תעשה עלייה. זה פשוט עדי כדי כך. אם אתה חי במדינה תחת ההאשמה הזאת כל הזמן, ומתייחסים אליך כל הזמן כאל מישהו שאי אפשר לסמוך עליו, אז אתה לא שייך לשם. אתה בא לישׁ ראל. אני לא רוצה לחיות במדינה שלא רוצה אותי. "אנחנו יהודים, ותמיד תהיה לנו נאמנות כפוי לה. כי כשאנחנו חיים בגלות, הם לעולם לא יסמכו עלינו. אנחנו יכולים להיות נאמנים עד המקסימום, אבל הם תמיד יחשדו בנו. זה טבעה של גלות.

"ליהדות ארה"ב יש בעיה גדולה: הם מחשיבים את עצמם יותר אמריקנים מיהודים. הם לא מח' את שבינם את עצמם חלק מהגלות. זה מצב מנטלי. "אבא שלי שירת בצבא האמריקני במלחמת העולם השנייה, הוא היה קצין בכיר ומעוטה אחרי המלחמה הלך ללמוד וטרינריה בקולג', קיבל את התואר, והתקבל לבית הספר לרפואה בייל. הוא נסע עם אמא שלי ליייל, לניו הייבן, במדים. כננס למשרד של דיקן הסטודנטים. הדיקן מסתכל עליו ושואל אותו מה שמו. אבא שלי עונה: 'פולארד'. הדיקן אומר: 'לא, מה השם האמיתי'. אבא שלי עונה: 'פולנסקי'. הדיקן אומר לו: 'הודי, מה? אחד יותר מדי. לא התקבלת'. אבא שלי אומר: 'אבל עם קצין יהודי צעיר במודיעין של הצי מקבל היום הצעה מהמוסד לעבוד עבור ישראל, ומי תקשר אליך להיוועץ בך, מה תגיד לו? "

"אגיד לו: לשבת באפס מעשה, או לעשות עלייה – זה לא ראוי. אתה צריך להחליט אם הראגה והנאמנות שלך לישראל, ולאחיך היהודים, יותר חשובה מחייה. כי אתה יודע מה עלול לקרות לך מה קרוב לוודאי יקרה לך אם תיתפט – זה יהיה גיהינום. אבל אתה צריך להיות מסוגל להסתכל על עצמך כל בוקר במראה ולחיות עם עצמך. אם לא תעשה כלום, אם תפנה את גבך, או

אם תעשה עלייה ותמשיך בחיך – לא תהיה יותר טוב מהיהודים שבזמן חורבן הבית, או לפני חור" – אתה הבית, אמרו: זה לא עניין שלי. אתה לא יכול לצפות באיום על העם היהודי, או על מדינת ישראל בפרט, ולהפנות את גבך".

אז אתה ממליץ לו לעשות מה שאתה עשית, ולשלם את המחור.
"אני ממליץ לו להיכנס לזה בעיניים פקוחות".

כשאתה התגייסת למודי"י עיני הימו, שיערת שתעמוד במצב שבו עמדת בסוף?

"לא. אם היה לי מושג, לא הייתי כננס בכלל לתחום המודיעין. אבא שלי התחנן אלי לא לע" ויותר מדי פרוישראלי מכדי שאוכל להפנות את גבי. אחרי שנעצרת, הוא בא לבקר אותי ואמר: 'אני מבין למה עשית מה שעשית, אני אוהב אותך על זה, ולעולם לא אנטוש אותך'. זה היה הובר היחיד שהוא אמר לי על הפרשה בכל השנים

←

"אבא שלי התחנן אלי לא לעשות את זה." מוריס פולארד ז"ל

"שאלתי פעם מנהיג יהודי בכיר מה היה עושה אם הייתי מביא אליו את המידע. הוא ענה: 'הייתי מזעיק את האף בי.איי שיעצרו אותך'. מה??? כשהאנשים האלה אומרים 'לעולם לא עוד', הם לא מבינים מה זה אומר"

"אחרי שנעצרתי, החוקרים נתנו לי ספר עם שמות של יהודים. אמרו לי: 'תסמן את השמות שאתה חושד שיש להם קשרים במודיעין הישראלי'. זה הזכיר לי את הספר שהיה לנאצים לפלישה לאנגליה. לא נגעתי בזה"

יד

מבחינתם של הרבה מאוד יהודים, סיפק תחמו" שות לחורשי רעתם. לכן, לא רק שיהדות ארה"ב לא יצאה להגנתה, אלא התרחקה ממנו כמו מאש. אפילו כשממשלות ישראל כבר החלו להכיר באחריותן, המנהיגים היהודים לא נקפו אצבע למענו. המרגל הישראלי גם לא ממש שיפר את מצבו כשהוא ואשתו אמרו את דעתם עליהם.

"הגישה שלהם היתה: 'עוף לנו מהפרצוף, אנחנו לא רוצים לראות אותך. אתה כבר הראית למי הנא" מנות שלך שייכת'. ותמיד היה לי ויכוח עם האנשים האלה. אני אמרתי שהנאמנות שלי היא לעם היהודי ולמדינת היהודית, והם אמרו: 'תמיד, ולמדינת ישראל, ואתה לא שייך לכאן'. אמרתי, 'ברוך שאני לא שייך לכאן. וגם אתם לא. אתם צריכים ללכת הביתה, לארץ ישראל'. והם ענו:

'כאן הבית שלנו. זו לא גלות, זו ארה"ב'.

"אחרי שנתפסתי, האף.בי.איי נתנו לי ספר עם שמות של יהודים. אמרו לי: 'תסמן את השמות שאתה חושד שיש להם קשרים במודיעין היש" ראלי. לא תצטרך לתת ראיות, לא תצטרך להעיד בבית משפט. כלום. רק תעשה סימון ליד השם שלהם'. זה הזכיר לי את הספר שהיה לנאצים לפלישה לאנגליה, עם שמות של יהודים, עם הכתובות ומספרי הטלפון והכל. לא נגעתי בזה".
אתה זוכר את השמות?

←

שם המתינו עורכי הדין שלי עם מטוס של איש העסקים דניאל אברהם, שהובא במיוחד. רק ב־12:01 בלילה הסירו לי את האויקים מהידיים והרגליים ואמרו לי: 'אתה חופשי ללכת'. כשהי מראנו, חששתי שהפרשי הלחצים באוויר יגרמו לי לדימום ברגליים.

"בניו ג'רזי חיכתה לי אסתר, שלא היתה יכולה להגיע לצפון קרולינה בגלל מזג האוויר הסוער. כשיצאתי, על כבש המטוס, שמעתי מבחור בשדה התעופה מילים שלא חשבתי שאשמע אי פעם: 'ברוכים הבאים לניו ג'רזי'.

"אבל השחרור שלי לא היה רגע שכולו אושר ושמחה. זה לא היה כמו שרנסקי, שחוצה את הגשר. הייתי מאושר לראות את אסתר, סוף־סוף יכולתי להחזיק את ידה בפרטיות, בלי שמישהו מסתכל עלינו. הייתי מאושר לראות את הארמון שהיא הכינה לנו ברירה הקטנטנה בניו יורק. אבל הייתי גם מותש לחלוטין ומפוחד ממה שקרה. לא הייתי במצב טוב, הגב שלי כאב, והרגליים דיממו. פחד דתי שאמות.

"על הרגל שלי היה אויק אלקטרוני עם GPS, והרשו לי להסתובב רק באזור קטנטן במנהטן. אסרו עלי לעבור בכל עבודה שיש בה מחשב – ובאיוו עבודה שמתאימה לי אין מחשב? אלה היו ימים קשים. הינו בכלא וירטואלי".

אסתר: "אנשים חשבו שנבא בריקודים ובמחור לות, אבל אנחנו עסקנו בשאלות של חיים ומוות. הרשויות היו אכזריות כלפינו. בלילה שאחרי הש" חרור לא ישנו. למעשה, נדרשנו להתייצב במשרד דים לאסירים משוחררים שלוש שעות אחרי שהג" ענו לניו יורק, במקום 72 שעות שמקבל כל אסיר".

לנשק את האדמה

בתום חמש שנים של מגבלות קשות בניו יורק, נדרש אישור אישי של הנשיא טראמפ להסיר את המגבלות ולאפשר לפולארד לעלות ליש" ראל. אפילו הצעד הפשוט הזה, שאצל כל אסיר משוחרר אחר קורה באופן אוטומטי, דרש מערכה של ממש. שגריר ישראל בארה"ב דאז, רוז דרמור, ראש סגל הבית הלבן, מארק מרדוז ובני הזוג של' הון ו"ל) ומרים ארלסון, בעלי "ישראל היום", התגייסו לסיים את טרגדיית פולארד.

יונתן: "ביום האחרון של ההגבלות, חיכינו להודעה על הסרת ה־GPS. זה היה ערב שבת, ולא שמענו מוועדת השחרורים. הרקות נקפו ועורכי הדין שלי התכוונו להגיש לבית המשפט בקשה לאלץ את ועדת השחרורים להגיד משהו. "בסוף, מארק מרדוז הנחית את הפטיש על משרד המשפטים, וקיבלתי שיחה, דקות ספורות לפני כניסת השבת. הם ידעו שאני לא עונה לטלפון גים בשבת".

אם לא הייתם מספיקים, זה היה נחסם?
"לא, פשוט היינו צריכים להגיע לבית המשפט ביום שני. או שאלתי את הרב שלנו אם אני יכול לעשות את זה למרות שהשבת נכנסה. והוא אמר כן, כמובן. אתה הולך, עושה את זה והולך הביתה. אתה לא מחכה.

"מאוחר יותר התקשרתי למארק והודיתי לו מאוד על העזרה שלו, והוא ענה בדרך צנועה. הכנות וההגינות שלו היו ממש מדהימות. זו היתה ערות לכך שהאיש הזה הוא 'הדובר האמיתי'. הוא אמר לי: 'כשאתה מגיע הביתה, תגרום לנו להיות גאים בך'. לא קיבלתי טלפון מאף אחד בממסד היהודי שאמר לי משהו כזה".

שלושה חודשים מאוחר יותר, ב־30 בדצמבר 2020, יותר מ־35 שנים לאחר שנעצה, המריא פו" לארד ארצה עם אשתו אסתר, במטוס הפרטי של משפחת ארלסון. בשעה 2:59 לפנות בוקר, כשגלג' לי המטוס נגעו במסלול, הוא בירך ברכת שהחינו.

צילום: אריק סולטן

"מקווים לתת לפצע להגליד". יונתן ואסתר מולארד, השבוע בביתם בירושלים

"האנשים בשכונה נהדרים. קשה לי לתאר את הפלא של טיול עם אסתר ברחוב. הכל נפלא. השמיים כחולים ויפים. אנשים מדברים איתנו, ומהשיחות אני מרגיש שהם יודעים שמישהו היה מוכן למסור את חייו עבורם"

"כשנכנסתי לכלא לא היה סמארטפון ולא היה סלפי. גם אסתר וגם אני אנשים מאוד פרטיים". אסתר: "חברים הציעו לנו לבוא אליהם לשבת. אבל אחרי שליוונתן לא היה שולחן שבת 30 שנה, הוא רוצה את השולחן שלו"

77

"אין שום דבר שאפשר להתנאות בו במקד" רב, הוא ואסתר מקווים לשים את העבר מאחור "ולתת לפצע להגליד". לשאלה אם הוא מתכוון לכתוב ספר על הפרשה, הוא משיב בשלילי. "בספר צריך לכתוב את האמת, ויש הרבה רבנים שעדיין אי אפשר לומר, וגם רבנים שבישראל, בארה"ב וביהדות ארה"ב, לא מוכנים לשמוע".

אתה יכול לטוס לארה"ב אם תרצה?
 "כן, אם אני בעל נטיות אוברניות".
 איך היית מגדיר את עצמך היום?
 "אני הבעל של אסתר, אני יהודי, אני יהודי שחי בארצו, ואני מהנדס שמפתח פרויקטים של אנרגיה מתחדשת".
 כוכבן ישראלי? יש אנשים שהיו מתגאים בזה.

ariak3000@gmail.com

← שהייתי בכלא. זה ממש שינה אותי. לא יכולתי אפילו לעלות לקבר שלו או להגיד עליו קריש".

"לא למען הממשלות"

למרות כל מה שעבר וקשיי ההתאקלמות, פור לארד חזרו להט להמשיך לסייע לעם ישראל. "אני חונכתי על ברכי המיתוס של ארי בן-כנען ואקסורוס. על הסזון ואלטלנה לא דיברו איתנו. לא ידעתי שהסיסמה 'לא משאירים חייל בשדה הקרב' היא בולשיט. כך שעברתי תהליך. היום אני אומר שעשיתי מה שעשיתי למען העם והארץ. לא בהכרח למען המדינה, ובטח שלא למען הממשלות שהפקירו אותי".

למה לדעתך הפקירו אותך?

"אולי הפריע להם שאני גאה מדי, יהודי מדי, לאומי מדי, או חובש כיפה. אולי בגלל הרעות הפוליטיות הימניות שלי. אולי הם פשוט מקד נאים, מסיבה משוגעת. זו פסיכולוגיה שאני לא מבין. לא רק ישראל בגדה בסוכן ונטשה אותי, וניסתה לקבור אותי עם שקרים, גם חלק מהתקד שורת במדינה השתתפה בכך, ועדיין משתתפת".

אולי הממשלות חששו לעתיד היהודים בין ישראל לארה"ב?

"תחשבו על משהו. מישחו מגיע אליכם, מסתכל על האישה שלכם, ונותן לה סטירה. האם תפחדו להכות אותו בחזרה? יש נקודה שבה צריך לסמן את הגבול ולהגיד, לא, זה לא בסדר. נגעת באי שתי, העלבת אותה, פגעת בה, ואני אגרום לכך שלעולם לא תשכח את זה".

היית רוצה לקבל התנצלות מהממשלה?

"לא. אני לא צריך התנצלות. הייתי רוצה לקבל הבטחה חקוקה בסלע, שהם לעולם לא יעשו את זה לאף אחד אחר. שהם לעולם לא ינטשו סוכן בשטח, לא יבגדו בו, לא ימסרו ראיות נגדו, לא יפיצו שקרים על אשתו, לא יערערו על האמינות שלו – אלא יגנו עליו, ישמרו עליו ויחזירו אותו הביתה מזהר ככל האפשר. זה הרבה היחיד שאני רוצה".

אתה חושב שיששראל למדה לקח מהמקרה שלך?

"לא. הישנה כושי עורו? הממשלה, כמוסד, לא למדה את הלקח שלה. לא משקרים לעם הישראלי. לא משקרים לאנשים שעובדים עבורך. לא מציגים דברים באופן מעוות. אני מצטער שזה נשמע נאיבי, אבל זו דעתי. אתם שואלים אותי אם הם למדו את הלקח שלהם? התשובה הפשוטה היא לא, התשובה המורכבת יותר היא: ממש לא".

אתה כועס?

"לא. אבא שלי אמר לי שאם הולכים בדרך של נקמה וכעס, צריך לחפור שני קברים – אחד ליעד השנאה שלך, ואחד לך. אם הייתי מאמין שכל ישראל זה 'מדינת ישראל', הייתי כועס. הייתי מרגיש נורא. הייתי מרגיש נבגה, לא הייתי יודע איך הייתי נשאר. אבל תמיד ידעתי שאני משרת את ארץ ישראל ואת עם ישראל, ועד היום, ארץ ישראל ועם ישראל נשארו נאמנים לי".

"יש כל כך הרבה על מה לשמוח עכשיו. אני חנו בבית. אשתי חיה, ויש לנו עתיד. זה לא סוף הסיפור שלנו, ולא חשב בני כמה אנחנו. אני סוגר את המעגל עם אסתר, שאיני יודע כיצד עמדה בקשיים בכל השנים האלה. מה שקרה לנו לא היה מרצון, אלא היה טרגדיה. אבל עכשיו, אחרי 35 שנה, אנחנו באים הביתה. איך אפשר לכעוס? איך אפשר שלא להיות שמח?"

"לתת לפצע להגליד"

והם אכן חושבים על העתיד. ביחד עם אחר מעורכי דינם הקימו בני הזוג באופן רשמי חברה חדשה, שמטרתה לשחרר את ישראל לעצמאות אנרגטית. פולארד מאמין שהיכולות שלו ושל